

Tjänsteskrivelse

Datum

2026-03-10

Vår referens

Ghazal Delafrouz

Utredningssekreterare

ghazal.delafrouz@malmo.se

Remiss angående remiss Utbildningsdepartementet - Skärpta villkor för friskolesektorn - ytterligare förslag (SOU 2025:123) GYVF-2026-679

Sammanfattning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över slutbetänkandet Skärpta villkor för friskolesektorn – ytterligare förslag (SOU 2025:123).

Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen föreslår gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att dela utredningens bedömning att aktörer som uppvisat allvarliga eller återkommande brister inte bör kunna expandera sin verksamhet.

Förvaltningen föreslår nämnden att framhålla att ett tydligt och långsiktigt regelverk för huvudmän inom skolväsendet är en viktig förutsättning för att stärka likvärdigheten i utbildningssystemet och säkerställa att alla elever ges tillgång till utbildning av god kvalitet.

Förvaltningen föreslår nämnden att understryka vikten av att regelverket utformas på ett sätt som skapar långsiktigt stabila planeringsförutsättningar för kommuner. För gymnasieskolan där utbildningsutbud och dimensionering planeras långsiktigt, i relation till arbetsmarknadens behov och inom ramen för primär samverkan, är förutsägbarhet i skolväsendet en central förutsättning för att säkerställa ett ändamålsenligt utbildningsutbud.

Förslag till beslut

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande och skickar detsamma till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Remiss angående remiss Utbildningsdepartementet - Skärpta villkor för friskolesektorn - ytterligare förslag (SOU 2025:123)

- Remiss Utbildningsdepartementet - Skärpta villkor för friskolesektorn - ytterligare förslag (SOU 2025:123)
- Skärpta villkor för friskolesektorn - ytterligare förslag (SOU 2025:123)
- G-Tjänsteskrivelse GVN 2026-03-27 Skärpta villkor för friskolesektorn - ytterligare förslag (SOU 2025:123)
- Förslag till yttrande över Skärpta villkor för friskolesektorn - ytterligare förslag (SOU 2025:123)

Beslutsplanering

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens arbetsutskott 2026-03-18

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2026-03-27

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Regeringen beslutade den 30 juni 2022 (dir.2022.102) att tillsätta en utredare med uppdrag att lämna förslag på en reglering som säkerställer att de skattemedel som avsätts för skolan används till det som medlen är avsedda för. Utredaren skulle bland annat utreda och föreslå hur ett förbud mot vinstutdelning kan införas. Utredaren lämnade ett delbetänkande i april 2025 (Skärpta villkor för friskolesektorn (SOU 2025:37)) och har nu lämnat ett slutbetänkande. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har tidigare yttrat sig över delbetänkandet (GYVF-2025-1664, beslutad av gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2025-05-23 §82) och har nu fått möjlighet att yttra sig över slutbetänkandet Skärpta villkor för friskolesektorn – ytterligare förslag (SOU 2025:123). Nämnden beaktar i sitt yttrande de delar av utredningen som bedöms påverka nämndens verksamhetsområde och som nämnden har synpunkter på.

Utredningens förslag i korthet

Villkor och förbud för aktörer med bristfälligt huvudmannaskap

Utredningen föreslår att förtydliga och skärpa villkoret för att den enskilde huvudmannen ska anses ha förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen. Utredningen anser att en enskild huvudman som har en eller flera befintliga förskole- eller skolenheter med brister i regel inte ska kunna utöka sin verksamhet innan bristerna är åtgärdats. Vid svårare brister eller stränga ingripanden ifrån myndigheter ska en enskild huvudman enligt utredningen inte kunna utöka verksamheten under viss tid därefter även om bristerna har åtgärdats. Den enskilde ska enligt utredningen inte anses uppfylla villkoret under

- tiden som en tillsyn pågår efter ett beslut om föreläggande,

- två år från ett beslut om sanktionsavgift på grund av överträdelse av godkännande som enskild huvudman, överträdelse av värdeöverföringsförbud eller att anmälan om nedläggning av en skolenhet inte gjorts i rätt id,
- tre år från ett beslut om föreläggande som förenats med vite eller värdeöverföringsförbud, eller som avser allvarligt missförhållande, eller
- fem år från ett beslut om återkallelse av godkännande på grund av allvarligt missförhållande, att huvudmannen inte uppfyller förutsättningarna för godkännandet eller överträdelse av förvärvsförbudet som föreslås nedan, eller ett beslut om statlig åtgärd för rättelse.

Efter den tid som avses ovan får vid bedömningen av om den enskilde har förutsättningar att följa föreskrifterna för utbildningen, beaktas om tillsynsmyndighet under de senaste fem åren beslutat om sådant ingripande.

Vid bedömningen av om den enskilde har uppfyllt det skärpta villkoret ska även ingripanden mot en enskild huvudman som vid tidpunkten för tillsynsmyndighetens beslut ingick i samma koncern eller hade i huvudsak samma direkta eller indirekta ägare som den enskilde beaktas. Om det finns särskilda skäl ska ett ingripande vid tillsyn inte beaktas vid bedömningen av det skärpta villkoret. Syftet med en skärpning av regelverket är, enligt utredningen, att försvåra för oseriösa aktörer att expandera sin verksamhet.

Utökning av bristfällig verksamhet genom förvärv

Utredningen föreslår att en fysisk eller juridisk person inte får förvärva ett direkt eller indirekt bestämmande inflytande i en enskild huvudman under den tid som personen har förvärvsförbud. Förvärvsförbud gäller för en fysisk eller juridisk person under den tid som personen inte uppfyller det skärpta villkoret som ställs för att godkännas som en enskild huvudman om att den enskilde ska ha förutsättningar i övrigt att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen. Vid bedömningen av om förvärvsförbud föreligger ska tillsynsmyndigheten även beakta ingripande vid tillsyn mot enskild huvudman som vid tidpunkten för beslutet ingick i samma koncern, eller som personen genom direkt eller indirekt ägande hade ett bestämmande inflytande över. Om det finns särskilda skäl ska ett ingripande vid tillsyn inte beaktas vid bedömningen av om förvärvsförbud föreligger. Förslaget syftar till att motverka att aktörer som skulle fått avslag på en ansökan om godkännande på grund av det skärpta villkoret, i stället kan köpa ett bolag som redan har ett godkännande.

En ändamålsenlig process för godkännande som huvudman

Utredningen föreslår att beslut om godkännande av enskilda huvudmän ska innehålla tydligare uppgifter.

Förslag om vad som ska framgå av beslut om godkännande

Utredningen föreslår att förskolans och skolans belägenhetsadress alltid ska framgå av beslutet om godkännande av huvudman. För gymnasieskolan ska ett godkännande som enskild huvudman också förenas med villkor om högsta antal utbildningsplatser vid respektive program och, i förekommande fall, inriktning. Förslaget innebär att enskilda huvudmän som vill flytta sin verksamhet eller utöka antalet elevplatser behöver lämna in en ansökan till prövande myndighet om ändring av sitt godkännande.

Förslag om förtydligande av innebörden av påtagliga negativa följder enligt 2 kap. 5 § femte stycket skollagen

I 2 kap. 5 § femte stycket skollagen anges att det för ett godkännande krävs att utbildningen inte medför påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Utredningen föreslår att detta förtydligas för att precisera att påtagliga negativa följder innebär negativa ekonomiska, organisatoriska eller pedagogiska konsekvenser. Utredningen föreslår vidare att tillsynsmyndigheten i sin samlade bedömning ska beakta konsekvenser som bedöms bestå i mer än tre år från den tidpunkt när utbildningen är avsedd att påbörjas. Det är en förändring från dagens riktmärke om fem år.

Obligatoriska yttranden från lägeskommuner

Utredningen föreslår att lägeskommunen ska vara skyldig att lämna ett yttrande till Skolinspektionen när myndigheten handlägger en ansökan om godkännande som enskild huvudman. Detta är inte obligatoriskt idag. Kommunen ska till yttrandet bifoga en beskrivning av de ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska konsekvenser som uppstår om ansökan skulle godkännas. Om ansökan gäller gymnasieskola ska konsekvenserna även beskrivas för övriga kommuner inom det primära samverkansområdet. En kommun som är skyldig att yttra sig över en ansökan ska ersättas för kostnaden för arbetet med konsekvensbeskrivningen. konsekvenser för övriga kommuner inom det primära samverkansområdet också ska beskrivas när ansökan gäller gymnasieskola. Ersättningen ska bekostas av den enskilde huvudmannen genom en avgift till Skolinspektionen i samband med ansökan och fördelas till kommunen via det generella statsbidraget.

Förslag till yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över slutbetänkandet Skärpta villkor för friskolesektorn – ytterligare förslag (SOU 2025:123). Nämnden beaktar i sitt yttrande de delar av utredningen som bedöms påverka nämndens verksamhetsområde och som nämnden har synpunkter på.

10.3 Utökning av bristfällig verksamhet genom ansökan om godkännande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ställer sig positiv till utredningens förslag och delar utredningens bedömning att aktörer som uppvisat allvarliga eller återkommande brister inte bör kunna expandera sin verksamhet.

För gymnasieskolan är stabila och långsiktiga huvudmän särskilt viktiga. Gymnasieutbildning planeras över flera år och elevernas studiegång är beroende av att utbildningen kan fullföljas i en stabil organisation. Ytterst kan konsekvensen av oseriösa aktörer leda till avveckling av skola eller utbildning. Detta drabbar i första hand elever som tvingas byta skola och ibland även program eller inriktning. Förutom brist på kontinuitet, bristande överlämning av betygshandlingar, problem vid betygssättning och bedömning, kan det också i vissa fall leda till avbruten utbildning eller förlängd utbildningstid för att nå målen. Risken för avveckling av fristående huvudmäns utbildning eller skola innebär att nämnden behöver planera för överkapacitet i den egna skolorganisationen och skapar svårigheter för att upprätthålla en kostnadseffektiv skolorganisation. Förslag som stärker kraven på huvudmän och begränsar expansion för aktörer med bristande regelefterlevnad kan därför bidra till ökad stabilitet i utbildningssystemet.

10.4 Utökning av bristfällig verksamhet genom förvärv

Nämnden ställer sig positiv till utredningens förslag att en fysisk eller juridisk person inte får förvärva ett direkt eller indirekt bestämmande inflytande i en enskild huvudman under den tid som personen har förvärvsförbud. Nämnden delar utredningens bedömning att det kan motverka att aktörer som skulle fått avslag på en ansökan om godkännande på grund av det skärpta villkoret, i stället kan köpa ett bolag som redan har ett godkännande.

11.5.1 Belägenhetsadress och antalet elever ska framgå av beslut om godkännande och beslutet kan förenas med ytterligare villkor

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ställer sig positiv till utredningens förslag om att belägenhetsadress och antalet elever ska framgå vid beslut om godkännande.

Nämnden ställer sig också positiv till utredningens förslag att en mindre omfattande prövning som huvudregel genomförs vid ändring av belägenhetsadress eller utökning av antalet utbildningsplatser. Nämnden bedömer att tydligare villkor i godkännandebeslut kan bidra till en mer transparent och förutsägbar tillståndsprövning. För gymnasieskolan är detta särskilt viktigt eftersom förändringar i utbildningsplatser eller lokalisering kan påverka kommunens planering av utbildningsutbud och dimensionering. Tydligare regler för när förändringar ska prövas kan därför bidra till bättre förutsättningar för långsiktig planering.

11.5.3 Påtagliga negativa följder ges tydligare definition

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden välkomnar utredningens förslag om förtydliganden av innebörden av påtagligt negativa följder samt minskat tidsperspektiv till tre år.

Utredningen lyfter i avsnitt 11.1.3 planerings och dimensioneringsreformen. Reformen innebär att både kommunal och enskild huvudman är skyldig att planera och dimensionera utbildningsutbudet utifrån ungdomars efterfrågan och arbetsmarknadens behov. För kommunala huvudmän finns också en skyldighet att samverka genom avtal med minst två andra kommuner om planering, dimensionering och erbjudande av utbildning i ett primärt samverkansområde. Det innebär att utbildningsutbudet i större utsträckning ska planeras utifrån regionala kompetensbehov och arbetsmarknadens efterfrågan. Nämnden vill framhålla vikten av att tillståndsprövningen av fristående gymnasieutbildningar och förändringar i befintliga verksamheter utformas på ett sätt som samspelar med den regionala planeringen av utbildningsutbudet. Skolverkets, kommunernas och regionernas analyser av arbetsmarknadens behov bör därför ges en tydlig roll i bedömningen av etableringar och förändringar inom gymnasieskolan.

11.5.4 Kommuner ska yttra sig till Skolinspektionen och ersättas för sina kostnader för yttrandet

Nämnden ställer sig positiv till utredningens förslag att kommunen ska vara skyldig att inkomma med ett yttrande till Skolinspektionen vid handläggning av en ansökan om godkännande som huvudman samt att kommunen ersätts för kostnaderna för yttrandet. Nämnden ställer sig också positiv till att konsekvenser för övriga kommuner inom det primära samverkansområdet också ska beskrivas när ansökan gäller gymnasieskola.

Sammanfattande synpunkter

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden vill framhålla att ett tydligt och långsiktigt regelverk för huvudmän inom skolväsendet är en viktig förutsättning för att stärka likvärdigheten i utbildningssystemet och säkerställa att alla elever ges tillgång till utbildning av god kvalitet.

Nämnden vill också understryka vikten av att regelverket utformas på ett sätt som skapar långsiktigt stabila planeringsförutsättningar för kommuner. För gymnasieskolan där utbildningsutbud och dimensionering planeras långsiktigt, i relation till arbetsmarknadens behov och inom ramen för primär samverkan, är förutsägbarhet i skolväsendet en central förutsättning för att säkerställa ett ändamålsenligt utbildningsutbud.

Ansvariga

Elena Zukauskaite Avdelningschef
Anneli Schwartz Förvaltningschef